

Suomen Ilmastopaneeli

Heli Peltola, Kristiina Regina & Jyri Seppälä

Sisältö ja tavoitteet

Hallituspuolueet asettivat helmikuussa 2020 Vuosaaren ilmastokokouksessa hiilineutraaliuden saavuttamiseksi [tiekartan](#). Siihen kirjattiin tavoitteeksi saada maankäyttösektorin lisätöimenpiteillä vähintään 3 Mt CO₂ päästövähennyksiä vastaava nettovaikutus vuoteen 2035 mennessä. Nettovaikutus muodostuu maankäyttösektorin nielujen ja varastojen kasvusta sekä päästöjen vähenemisestä. Maankäyttösektorin ilmastotoimilla toteutetaan myös muita kansallisia sekä EU:n ilmastokehityksen ja kansainvälisten sopimusten mukaisia tavoitteita.

Asetusluonnoksessa maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteuttamisesta säädetään valtion talousarviossa maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaan momentille 30.40.22 (luonnonvara- ja biotalouden edistäminen) vuosittain osoitetun määrärahan käytöstä. Talousarvioesityksessä 2021 kyseisen momentin suuruus on 43,5 milj. euroa. Määrärahalla rahoitettavien maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden tavoitteena on kokonaiskestävyys huomioiden

- Vahvistaa maankäyttösektorin hiilinieluja ja –varastoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä,
- Vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä maankäyttösektorilla
- Edistää maa- ja metsätalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä
- Tuottaa tavoitteisiin liittyvää tutkimustietoa ja edistää kyseisen tiedon käyttöä.

3 Mt:n ilmastotavoitteen saavuttamista tukevat toimenpidekokonaisuuden rahoitettavien hankkeiden lisäksi esimerkiksi hallituksen esitys joutoalueiden metsitystuesta, asetus kestävän metsätalouden rahoituslain määräaikaisesta muutoksesta (tuhkalannoitus) sekä Metsähallituksen tulostavoitteissa kirjatut toimenpiteet.

Suomen ilmastopaneelin näkemykset

Ilmastopaneeli kiittää, että tutkimus ja seuranta huomioidaan, sillä erityisesti maankäyttösektorilla tarvitaan kehittyneempiä menetelmiä ja työkaluja seurantaan varten. Erityisen tärkeää on selvittää kokonaisvaltaisesti toimien todellinen ilmastovaikutus, kuten esimerkiksi joutoalueiden metsityksen ja turvemaiden metsien tuhkalannoituksen lisäämisen, mutta myös pitkäikäisten puutuotteiden ilmastovaikutukset.

Lisäksi ilmastopaneeli on tyytyväinen, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen on nostettu yhdeksi päätavoitteeksi asetuksen mukaisessa rahankäytössä. Vaatii kuitenkin pohdintaa, miten ja millaisilla indikaattoreilla tehtyjen sopeutumistoimien toteutumista ja vaikuttavuutta tulisi arvioida ja seurata.

Taustamuistossa kohdassa 6.3 esitellään tavoiteltava tila, eli että ”maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden osana rahoitettavat hankkeet ja toiminta edistäisivät sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymää kohti vihreää taloutta”. Sitä mitä tämä käytännössä tarkoittaa, olisi vielä hyvä selventää. Tarkennusta kaipaa myös mitä tarkoitetaan sillä, että asetuksen mukaisesta rahoitettavilla hankkeilla voisi olla myös pidemmän tähtäimen taloudellista hyötyä maanomistajille. Tiedämme jo nyt, että maataloudessa maaperän hiilellä ja orgaanisella aineksella on sadon kannalta parantava vaikutus, minkä vuoksi tämä olisi tärkeä kirjata jo tämän kohdan yhteyteen.

On erinomaista, että asetuksessa maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuudesta määrärahaa ei myönnettäisi esimerkiksi toimenpiteisiin, joita rahoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 tai tulevan rahoituskauden CAP-suunnitelman kautta.

Päällekkäinen ohjaus ei ole toivottavaa. Näin saamme laajasti myös kansallisten tavoitteiden ja toimien kanssa edistettyä maatalouden ilmastotoimia.

Tarkemmat huomiot

Asetuksen kohdassa 5 §, jossa määritetään määrärahan käytön tavoitteet olisi syytä tarkentaa mitä tarkoitetaan kokonaiskestävyydellä, sillä kokonaiskestävyyden tavoitteiden ja ilmastotavoitteiden välillä voi olla ristiriitoja. Taustamuistiossa mainitaan, että tietoa tarvitaan ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden ja toimenpiteiden synergioista ja mahdollisista ristiriidoista. Tämän lisäksi myös vesiensuojelun osalta olisi tunnistettava synergiat ja ristiriidat ilmastotavoitteiden kanssa, mikä ilmenee ajankohtaisen tutkimuksen esiintuomana aiheena.

Kohtaan 4 §, jossa määritetään määrärahan käytön yleiset edellytykset, olisi hyvä tuoda ilmastönäkökulmaa vahvemmin esiin niin, että valtionavustuksen myöntämisperusteissa maankäyttösektorin hiilijalanjäljen pienentämistä/nielujen vahvistamista olisi priorisoitava tai ainakin otettava ne selkeästi rahankäytön edellytyksinä huomioon. Seuraavanlainen kirjaus voisi olla asetusluonnoksen tavoitetta paremmin toteuttava: *"Valtionavustuksen myöntäminen ja määrärahan osoittaminen perustuvat kokonaisharkintaan ja arviointiin hankkeiden odotetusta vaikuttavuudesta, painottaen maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöjen pienentämiseen sekä hiilinielujen ja -varastojen vahvistamiseen vaikuttavia toimia, sekä kiinnittäen huomioita tuettavien hankkeiden kustannustehokkuuteen, laatuun ja toteuttamiskelpoisuuteen."*

Rahoitettavien toimenpiteiden kohdassa (6 §) olisi perusteltua nostaa keskeisimmät ilmastotoimet listan kärkeen, jotta korostuisi että kyseessä on asetus maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteuttamiseksi. Lisäksi Ilmastopaneeli peräänkuuluttaa, että on tarpeen määritellä, mitä ilmastokestävyys tarkoittaa. Nämä määritelmät voisivat olla hyvin kohdassa 2 § (Määritelmät), jossa määritellään mitä tarkoitetaan maankäyttösektorilla.

Ilmastopaneelin ehdottamat muutokset toimenpiteiden luetteloon on alleviivattuna alla olevaan listaan:

Määrärahaa saa käyttää 5 §:n mukaisiin tavoitteisiin liittyviin seuraaviin toimenpiteisiin:

1. *maankäyttösektorin ilmastotavoitteita tukeva tutkimus, kehittäminen ja innovaatiotoiminta,*
2. *maankäyttösektorin ilmastotavoitteita tukevan kokonaisvaltaisen tietopohjan ja osaamisen vahvistaminen, tietojärjestelmien ja tietotuotteiden kehittäminen,*
3. *ilmastokestävään maatalouteen liittyvät kehittämistoimet:*
 - a. *turvemaiden peltojen ilmastokestävä hoito ja käyttö (myös ennallistaminen)*
 - b. *vesitalouden hallinta, maaperän kasvukunto, viljelyn monipuolistaminen ja viljelykierrot,*
 - c. *maaperän hiilensidonnan ja hiilen varastoinnin edistäminen,*
 - d. *maatalouden ilmastomuutokseen sopeutumisen edistäminen*
4. *ilmastokestävään metsätalouteen liittyvät kehittämistoimet:*
 - a. *metsien hiilinielujen ja -varastojen vahvistaminen edistämällä metsien kasvukykyä ja terveyttä (kangas- ja turvemaat) ilmastokestävällä metsien hoidolla ja käytöllä*
 - b. *pitkäikäisten hiilenvarastona toimivien puutuotteiden valmistuksen ja käytön edistäminen, tutkimus ja tuotekehitys sekä metsäteollisuuden sivuvirtojen hyödyntäminen (fossiilisten resurssien substituutiovaikutukset),*
 - c. *metsätalouden ilmastomuutokseen sopeutumisen edistäminen*
5. *maankäytön muutoksiin liittyvät kehittämistoimet:*
 - a. *metsitykseen liittyvät tukitoimet,*
 - b. *turveltojen ennallistus*
 - c. *metsäkadon ehkäisyyn liittyvät toimet ja*
 - d. *toimenpiteet pellonraivaamisen vähentämiseksi*
6. *monitavoitteisten kosteikkojen edistäminen,*
7. *maankäyttösektorin hiilikorvausjärjestelmän kehittämistoimet,*
8. *maankäyttösektorin politiikkavalmistelu,*
9. *päästöjen ja nielujen raportoinnin, laskennan ja tietopohjan luotettavuuden parantaminen,*

10. ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen, Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 tehdyn Pariisin sopimuksen ja Euroopan unionin ilmastopolitiikan tavoitteisiin liittyvät tehtävät sekä muuhun kansainväliseen yhteistyöhön
11. toimenpiteiden koordinointi,
12. ja muut vastaavat 5 pykälän tavoitteita edistävät toimenpiteet. Lisäksi määrärahaa saa käyttää 1 momentissa lueteltuihin toimenpiteisiin liittyvään viestintään ja vuorovaikutukseen, tietämyksen siirtoon, neuvontaan ja koulutukseen.